

Till trafikförsäkringsbolagen

Fråga om jämkning av ersättning vid självmord. Även viss sambandsfråga.

Ärendet behandlades vid nämndens sammanträden 8 augusti 1979 och 7 november 1979.

I sitt yttrande i ärendet 7 november 1979 anförde nämnden (Öhman, Hertzman, Wennborg och Gustafsson) följande.

"N.N., född 19.3.1925, avled 17 oktober 1976 då han med bil kolliderade med ett fundament till en viadukt. Av omständigheterna kring händelsen framstår det som klarlagt, att N.N. uppsåtligen orsakade olyckan för att beröva sig livet. Han efterlämnade sin hustru, född 1928.

Hustrun har med anledning av mannens död yrkat ersättning från trafikförsäkringen med livränta som - tillsammans med henne tillkommande änkepension - skulle uppgå till 65 % av mannens årsinkomst.

Enligt 12 § första stycket tredje punkten trafikskadelagen kan, då personskada lett till döden, ersättning till efterlevande jämkas, om den avlidne uppsåtligen har medverkat till dödsfallet. Under åberopande av detta lagrum hävdar bolaget att ersättning till hustrun skall jämkas till noll och att ersättning således inte skall utgå.

Ärendet inkom till nämnden 18 juni 1979 och föredrogs vid sammanträde 8 augusti 1979. I samband med föredragningen inhämtade nämnden att Malmö tingsrätt meddelat dom i mars 1979 beträffande ett likartat fall, att denna dom överklagats och att hovrättens dom var att vänta mycket snart. Nämnden fann därför anledning att vilandeförklara ärendet för att före sitt slutliga ställningstagande ta del av domarna.

Dessa domar, nämligen Malmö tingsrätts dom 26 mars 1979, DT 90, och Hovrättens över Skåne och Blekinge dom 12 oktober 1979, DT 4225, har nu genomgått av nämnden. Målet gällde, såvitt här är av intresse, frågan huruvida de efterlevande efter en person, vilken genom att med bil köra in i mitträcket på en motorväg begått självmord, vore berättigade till full ersättning från trafikförsäkringen för förlust av underhåll eller om, såsom försäkringsbolaget i målet yrkade, jämkning av ersättningen skulle ske.

Såväl tingsrätten som hovrätten fann att de efterlevande var berättigade till ojämkad ersättning för förlust av underhåll.

Tingsrätten redogjorde i domskälen för vad som förekommit under förarbetena till jämningsregeln i 12 § trafikskadelagen och 6 kap 1 § skadeståndslagen samt anmärkte att av flera uttalanden i förarbetena framgår, att sociala trygghetssynpunkter varit vägledande i fråga om rätten till trafikskadeersättning vid personskada. Därefter anförde tingsrätten:

'Mot bakgrund av de uttalanden som sålunda gjorts under förarbetena till skadeståndslagen och trafikskadelagen finner tingsrätten att jämkning enligt 12 § trafikskadelagen av personskadeersättning i självmordsfallen i allmänhet inte bör ske. Endast i undantagsfall, då det skulle te sig stötande att full ersättning utgår, bör jämkning komma till stånd.

I målet är parterna överens därom att P.:s självmord med bilen inte föranletts av någon önskan att därigenom bereda den efterlevande familjen ekonomisk ersättning. L. och S. lever under tämligen knappa ekonomiska förhållanden och får anses ha behov av ekonomisk hjälp. Någon omständighet, som trots det anförda kunde föranleda att det anses stötande att full trafikskadeersättning utgår, har ej förebragts. Jämkning av ersättningen bör därför ej ske.'

Hovrätten anförde i sina domskäl bl.a.:

'Vad gäller jämkning enligt 12 § trafikskadelagen anser hovrätten, i likhet med tingsrätten, att bestämmelsen mot bakgrund av bl.a. trafikförsäkringens socialförsäkringsrättsliga aspekter rimligen bör ges den innebörden att som regel ojämkad ersättning skall utgå också i självmordsfallen. Endast i sådana undantagssituationer då

det skulle te sig stötande bör denna regel frångås och jämkning ske av trafikskadeersättningen.

I förevarande fall måste betydande vikt fästas vid att det sätt på vilket P. valt att begå självmord inte dikterats av någon avsikt att bereda hans efterlevande ett ekonomiskt skydd för framtiden. L. och S. lever icke under sådana ekonomiska villkor att det med hänsyn härtill skulle vara stötande att full ersättning utges. Inte heller i övrigt har förekommit någon omständighet som kan föranleda att det skulle anses stötande att ojämkad ersättning utgår. På grund av det sålunda anförda finner hovrätten, i likhet med tingsrätten, att jämkning av den yrkade trafikskadeersättningen inte bör äga rum.

Det kan förmodas att hovrättens dom kommer att överklagas till Högsta Domstolen, vars avgörande i så fall kan antas få prejudicerande betydelse för framtiden för fall av nu ifrågavarande slag. Högsta Domstolens avgörande lär emellertid komma att dröja. Med hänsyn till att N.N.:s död inträffade för mer än tre år sedan, finner nämnden angeläget att ärendet prövas nu.

Beträffande de närmare omständigheterna kring N.N.:s död är bl.a. följande upplyst.

Han hade före dödsfallet en längre tid periodvis varit deprimerad. Vidare hade han till sin hustru sagt att han ämnade ta sitt liv genom att köra ihjäl sig och även pekat ut platsen där detta skulle ske. Två dagar före N.N.:s död hade makarna bråkat. Dagen innan han dog hade han telefonerat till släktingar och vänner, tagit adjö av dem och förklarat att han stod i begrepp att ta sitt liv. På grund av dessa och andra omständigheter i ärendet får det, som ovan sagts, betraktas som klarlagt att N.N. genom att uppsåtligen orsaka olyckan begick självmord. Fråga är då om jämningsregeln i 12 § trafikskadelagen skall tillämpas.

Ingenting i ärendet tyder på att N.N. begick självmord eller valde bilen som självmordsvapen för att hustrun skulle få ersättning från trafikförsäkringen. Inte heller kan enligt nämndens uppfattning någon annan omständighet i ärendet anföras som skulle göra - när nu lagen förutsätter att jämkning skall kunna underlåtas vid självmord - att det skulle te sig stötande att full ersättning utgår i detta fall. Vidare föreligger för hustruns del särskilda bekymmer

av social art. Slutligen vill nämnden inte underlåta att framhålla att - även om man får anta att flertalet självmord begås i psykisk obalans - N.N.:s agerande före dödsförklaringen tyder på en särskilt utpräglad grad av sådan obalans.

De nu anförda omständigheterna gör att nämnden anser att underhållsersättning till hustrun i anledning av N.N.:s död bör utgå ojämkad.

Beträffande de ekonomiska förhållandena m.m. är upplyst följande.

N.N. var stålverksarbetare och hade vid tiden för dödsfallet en årslön av ca 65.000 kronor. Hustrun var huvudsakligen hemmafru men hade sedan 10 år tillbaka dessutom ett städarbete i en affär. Detta gav henne under 1976 en inkomst av ca 9.000 kronor för år räknat. Makarnas gemensamma inkomster omedelbart före dödsfallet kan således beräknas till ca 74.000 kronor för år. Med denna gemensamma inkomst som grund skulle konsumtionsandelen för hustrun som ensamstående skäligen kunna beräknas till 40.000 kronor för år.

Hustrun upphörde med sitt förvärvsarbete efter mannens död. Hennes inkomst utgöres därför enbart av änkepension, som under 1976 motsvarade ca 21.000 kronor för år räknat. Det fattas alltså ca 19.000 kronor för år till den nyss angivna konsumtionsandelen.

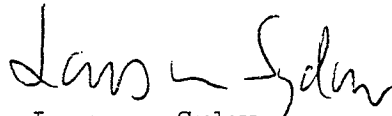
Av denna brist hänför sig emellertid ca 9.000 kronor för år till vad hustrun själv skulle ha förtjänat om hon hade fortsatt med städarbetet. Anledningen till att hon inte längre har kvar detta arbete har uppgetts vara, att mannens dramatiska bortgång inneburit psykiska påfrestningar för henne. Hon tycks också ha sökt läkare för depression. Emellertid har i ärendet vidare uppgetts att hon har vissa andra bekymmer av familjekaraktär, vilka också kan ha medverkat till depressionen. Det kan därför antas att mannens död inte varit enda orsaken till att hon nu inte arbetar. I vart fall anser nämnden inte att sådant samband föreligger mellan N.N.:s självmord, å ena sidan, och hustruns psykiska besvär och därav föranlett avstående från förvärvsarbete, å andra sidan, att trafikförsäkringen skall svara för hennes förlust av förvärvsinkomst, 9.000 kronor för år. (Jämför Högsta Domstolens dom 8 oktober 1979, DT 27.)

Av det anförda följer att vad hustrun bör få från trafikförsäkringen är ersättning för förlust av underhåll med 10.000 kronor för år.

Denna ersättning bör utgå från dagen för dödsfallet till 19 mars 1990, då N.N. skulle ha fyllt 65 år. Ersättningen bör därefter nedgå till hälften, eller 5.000 kronor för år, för hustruns återstående livstid.

I händelse av omgifte bör ersättningen dock upphöra."

Stockholm 7 november 1979

Lars von Sydow